

SZABÓ HIRLAP

A BUDAPESTI FERFIRUHA-KÉSZÍTŐK IPARTESTÜLETE. A BUDAPESTI SZABÓIPAROSOK HITEL- ÉS TERMELŐ-SZÖVETKEZETE. AZ EGYESÜLT SZABÓIPAROSOK KÖRE, A BUDAPESTI EGYENRUHA-KÉSZÍTŐK KÖRE ÉS A RAKTÁRI-SZÁLLÍTÁSI-GYERMEKRUHA-KÉSZÍTŐ SZABÓIPAROSOK SZAKCSOPORTJAINAK KÖZLÖNYE.

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS : : FŐMUNKATÁRSÁK
 ULLMANN JÁKÓ. | VIKÁR BÉLA □ MANGOLD BÉLA KOLOZS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, VII., HÁRSFA-UTCA. 24. TELEFON 90 - 27

Szabóiparosok !!

Faszénet

Weisz és Vidor

cégnél rendeljétek!

TELEFON

József 11-31

NYOMTATVÁNY.

T.

Weisz és Vidor cégnek

TELEFON 11-31.

BUDAPEST

Józsefvárosi teherpályaudvar 9 kapu

A faszén

akár levelezőla-
pon akár telefon
utján rendelhető

Szabó faszénet K -.-
Dara (spitz) faszénet -.-
100 kilogrammonként.

Azonnali kiszolgálás !!

Szabóiparos hívja föl

„JÓZSEF“ 11-31

telefonszámot mikor szabó-faszénre van szüksége, vagy írjon

Weisz és Vidor cégnek, Budapest.

SZABADOS VILMOS

IV. DEÁK FERENCZ-UTCA 21. SZÁM

AZ UDVARBAN.

TELEFON: 143—04

Selyembelések
fekete és kék szövetek
varrókellékek
elismerett legolcsóbb
árban.

MECHANIKAI SZÖVŐDE TAUSSIG SAMUEL ÉS FIAL, Győr.

Raktár és üzletvezetőség: BUDAPEST, V., BÁLVÁNY-UTCA 22. ☐ TELEFON 30—32.

Szalonvászon, cordinelli, beléskanavász, tűzoltógrádi és zsávolycok, valamint a lenárúkból készült összes szabókellékek gyártása.

Nyári-nadrágok és vászon-öltöny-szövetek különböző minőségekben. Fehérneművásznak kórházak és közintézetek részére stb.

Levágandó!

SZABÓ HIRLAP

Megrendelés.

Sziveskedjék szállítani részemre:

_____kg. szabó faszenet — — — K — —

_____ „ dara (spitz) faszenet — „ — —

100 kilogrammonként.

Név: _____

Lakás: _____

☛ Kérjük a címet pontosan kiírni. ☚

Levágandó!

BAUER és WEISZ

első bpesti katonai zsinór és paszományáru gyár
BUDAPEST, VIII. GYULAI PÁL-UTCA 13.

Ajánlják következő saját gyártmányukat:

Egyenruha-zsinórok, egyenruha-paszomántok, egyenruha-himzések, egyenruha-gombok, rendjel-szalagok tiszték és legénység számára.

Magyar diszruhára, temetkezési vállalatok számára, libériára, rendőröknek stb. való zsinór- és paszománt-árak.

Különleges versenyképesség magyar diszruha- és polgári ruha-zsinórzatokban. Különlegességek: kardbőjtök, kardkötők és tábori övekben.

TELEFON Női divatzsinórzat. Butor-paszománt. TELEFON József 4-89 Katonai bőrárak. — Hajtóká-posztók. József 4-89

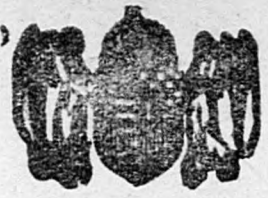
Villamos üzem. Legmodernebb berendezés. Legolcsóbb beszerzési forrás. — Alapított 1872. évben

BRÜDER WIENER

Különlegességek
szövet-, kődió-
és bivalyszarv-
gombokban

WIEN, SALZGRIES No. 21
PASSAUERPL. 6.

Raktári telefon 16-71.

SCHWARCZ LAJOS

BUDAPEST, DEÁK FERENC-U. 15.

✿ Minden fajta ✿
angol-, francia- és
hazai gyártmányu
posztó-, gyapju-
szövetek-, bélés-
árúk és szabókellé-
kek gyári raktára

A szabóiparosok
legolcsóbb bevá-
sárlási forrása!

Raktári telefon 16-71.

Eredeti Singer és Wheeler & Wilson varrógépek

a szabóiparban előforduló összes varrási munkák számára.

Különleges gomblyuk varrógépek szálfogó szerkezettel tetszőszerinti gomblyukak készítésére. E gépek önműködő megállító és vágó készülékkel vannak ellátva.

Gyorsvarrógépek egyszerű és párhuzamos varratok készítésére.

Ruházati szakmában nélkülözhetetlen! 700-nál több különféle fajta eredeti Singer varrógép készül, minden elgondolható ipari célra.

Azon üzletek amelyekben **Singer** varrógépek árusítatnak

mindannyian ezen címről felismerhetők

Singer Co. varrógép részvénytársaság ipari osztálya

Budapest IV. Semmelweis-u. 14

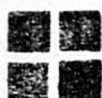
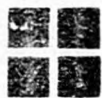
ahol a piacra kerülő legújabb ipari gépek díjtalanul bemutatva lesznek. **Fiókkészletek mindenütt.**

HOHENBERG FERENCZ

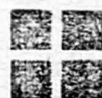
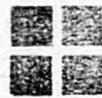
BUDAPEST, VI., NAGYMEZŐ-UTCA 46 (saját házában.)

Cs. és kir. tisztí egyenruházati zsinór, paszomány és gombkötő-gyára.

EGYENRUHÁZATI CIKKEK és DISZMAGYAR ÖLTÖNYÖK teljes felszerelése.

**TELEFON
15-70**

Allandóan raktáron tart és gyorsan szállít minden néven nevezendő ZSINOR- és PASZOMÁNY ÁRUT. Minden néven nevezendő EGYENRUHÁZATI CIKKEK és FELSZERELÉSEKET. Rajz minta árajánlatot kívánatra ingyen küldünk

Szabóipari Hírlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre 8 korona, félévre 4 korona.

Szerkesztő és laptulajdonos:

ULLMANN JAKÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal Telefon

VII. ker., Hársfa-utca 24. 90-27

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

FŐMUNKATÁRSÁK:

VIKÁR BÉLA MANGOLD BÉLA KOLOS

A kisipari egyenruhakonfekció és a rokkantműhely.

— Nyílt levél gr. Serényi Béla v. b. t. t., m. kir. kereskedelemügyi miniszter ur Öxelenciájához. —

Nagyméltóságú m. kir. kereskedelemügyi
Miniszter Ur!

A budapesti kereskedelmi és iparkamara kötelességéhez hiven egy előterjesztésben kérte az egyenruhakonfekció új rendezését s ezzel kapcsolatban az Országos Hadigondozó Hivatal Eötvös-téri konfekcionáló telepének, mint a kisipar jogosulatlan, sőt egyenesen káros versenytársának megszüntetését, vagy legalább üzemének csakis a rokkantak foglalkoztatására való szorítását.

A kamara, ez a tekintélyes gazdasági festület bizonyára a viszonyok alapos tanulmányozása s a különböző közérdekek komoly mérlegelése után tette meg előterjesztését, amelyre Nagyméltóságod elődje meglepetésszerűen válaszolt, amint a válasz szövegét a „Magyar Ipar”-ban olvastuk.

Ez a válasz, — minden köteles tiszteletünk mellett is — kikell jelentenünk, hemzseg a valótlan, vagy legalább is tévesen beállított adatoktól s a konfekcionáló szabóipar mai helyzetének teljesen ferde, torz képét adja.

Mint az ország szabóiparosságának szócsöve, lapunk útján indítatva érezzük magunkat, hogy e magas miniszteri válasziraf eltévelyedéseit illő tisztelettel

helyreigazítsuk s a magunk tapasztalati megjegyzéseit a hivatalos elméleti megállapításokhoz hozzáfűzzük.

A válaszirafban az áll, hogy:

„a háborút megelőzőleg és mindaddig, amig az Eötvös-téri kincstári műhely fel nem állítottott, a vállalkozások és alvállalkozások láncolatossága, a munkabéreknek pedig megdöbbentő csökkentése mutatkozott”.

Lojálisan igazat adunk a válaszirafnak, hogy a háboru elején a munkabéreknek megdöbbentő csökkenése mutatkozott. De arra is kénytelenek vagyunk rámutatni, hogy e szomorú, retrográd gazdasági tünet előidézésében a magas kincstár a ludas. Mert a hadügyi kormány a konzorciális gyáraknak kiadott munkák bérét oly szűkmarkusággal kalkulálta, hogy azon az áron másokkal mint fegyveckekkel elkészíttetni alig lehetett. A konfekció-ipar a fegyházakban virágzott, a szabad ipari életben alig jutott szerephez, csak a szegedi és hódmezővásárhelyi szövetkezetek dolgoztak, jobban mondva fengődtek a lehetetlen éhbérek mellett, úgy, hogy mikor a háboru kitört, először még szakképzett munkásanyagot kellett nevelni a felgyülemlett hadi munka elvégzésére. Ezért voltak megdöbbentően alacsonyak a munkabérek, amelyeknek méltányos emelésére

igazán nem volt szükség kincstári műhelyt felállítani, elvégezték azt maguk a szabóipari szaktestületek, szociális érzékük s a változott viszonyok diktálása szerint. Hogy a kincstári műhely felállítása előtt is égette az alacsony munkabérek kérdése a szabóiparosság vezetőit, ennek igazolására elég rámutatnunk *Vikár Bélának*, a szabóipari szövetséget egykori elnökének ezelőtt tíz évvel a munkabérek emelése érdekében indított akciójára, amelynek során a hadügyi kormány figyelmét is felhívta erre a tartóhatatlan anomáliára, amiről Nagyméltóságod akta szerint meggyőződhetik. Ha akkor a kincstári szociális érzék kinyílik, úgy most nem lett volna Nagyméltóságodnak az elődje abban a kellemetlen helyzetben, hogy a munkabérek alacsonyágán kelljen keseregnie.

Ami a láncolatot rendszert illeti, a felett is joggal tör pácát a válasziraf.

Csak hogy annak megszüntetésére a kincstári műhely nyélbeütése annyit ért, mint a falra hányt borsó, mert azóta is vigan burjánzik. Mintha az volna a gazdasági világ fermészetes rendje, hogy mindenféle társadalmi náció kapjon közvetlenül egyenruha-szállítást, csak épen a szakképzett, ebből és ennek élő szabóiparos ne.

A válasziraf tovább azt mondja:

Feltétlenül szükséges volt tehát az említett műhelynek felállítása, egyrészt azért, hogy a munkabérekre szociális érdekből szabályozó hatást gyakorolhasson, másrészt, hogy a magyar kormány és a hadügyminisztérium is tájékozást szerezhessen a normális konfekcionálási költségek felől, végül, hogy azok az anyagmegtakarítások, amelyek az egyes vállalatoknál keletkeztek, a kincstári műhely adatszolgáltatásai alapján megállapíthatók legyenek.

Sikerült is a túl alacsony béreket a műhely közbejötté folytán az egész országban megfelelő magasságra emelni, a kincstár külön megterhelhetése nélkül, sikerült továbbá tetemes megtakarításokat elérni a fölemelt bérek dacára és pedig úgy a kiutalt anyagban, mint az előirányzott költségekben, amely eredmények alap adhatnak immár a hadügyminisztériumnak a ruházati cikkek átalányárának a jövőben leendő megállapításához.

Tiszteleffeljesen ismét ellent kell mondanunk. A kincstári műhely felállítása a

munkabérekre szociális érdekből semmiféle szabályozó hatást nem gyakorolt, mert az összes szabóipari testületek a miniszterileg megállapított munkabérek-nél magasabb egységárakat fizették, mielőtt a kincstári műhely világra jött volna. A munkabérek országos emelkedésének abszolúte nem a felállított kincstári műhely volt az emeltyüje, hanem az a szükségerü tény, hogy a kincstár a kiadott munkák árát fokozatosan jobbik belátása szerint emelte. A megtakarítás és az átalányárak jövőben leendő megállapításának kérdésében pedig bármelyik szaktestület hitelt érdemlő, sokkal reálisabb adatokat tartalmazó kimutatást nyújthatott volna az agyon adminisztrált kincstári műhely felállítása nélkül is. A teljes igazság kedvéért ki kell emelnünk, hogy a munkabér egységárak emelkedését a vállalkozók szociális jóindulatán kívül a kiűnő Fényes Lászlónak „Az Est”-ben ez irányban történt állásfoglalása és főleg gróf Eszterházy Móric, akkor még egyszerű képviselő ur nagyhatásu interpellációja segítette elő, de semmi esetre sem az élet-halálra protezsált kincstári műhely.

A válasziraf a kincstári műhely szociális sikereinek domborművü beállítására az alábbi káprázatos statisztikát nyújtja:

A műhely működése irányának és jellegének és az elért eredmények mérvének illusztrálására szolgáljon, hogy a műhely felállításától fogva 1916. december 31-ig összesen 1,685.880 méter szövetet dolgozott föl.

Ezen szövetmennyiség feldolgozásánál az előirt felsőruha-kvantumhoz képest 43 kilométer hosszúságú szövetet takarított meg. Ez 3-7 százalék megtakarítást jelent és lehetővé tette, hogy a műhely 38.000 ruhadarabbal többet szállítson, mint aminek szállítására a megrendelés szerint kötelezve volt. Emellett a műhely 500 métermázsa posztóhulladékot gyűjtött össze és szállított be a két ruhatárba, úgy, hogy a kétrendbeli megtakarítás 1,000.000 koronát meghaladó összeget eredményezett a kincstár javára.

A műhely összes berendezései a fölemelt munkabérek dacára is elért megtakarításokból szereztek be.

Megemlitendő végül, hogy a műhely 600—700 munkást foglalkoztat szabászati és varróműhelyeiben. Az otthonmunkások száma pedig körülbelül 3100.

A szabászoktól és vasalóktól, valamint a szakmunkásoktól eltekintve a műhelymunkások túlnyomó része hadiözvegy, vagy bevonult hozzátartozója. A műhely által foglalkoztatott hadiözvegyek száma 570. Azon gyermekek száma, akik hadiárva, rokkantaknak vagy bevonultaknak családtagjai és a műhelyekből nyerik fenntartásukat, 11.700-on felül van.

A számadataknak ez a zsonglőri mutatványa egész másképp fest, ha eltávolítjuk az optikai csalódásba ejtő varázstüköröt s tiszta, hamisítatlan napfény mellett a maga valóságában állítjuk be. Vegyük csak sorrend szerint:

1. A műhely szorgalmi tevékenységére szakemberek előtt valóságos szegénységi bizonyítvány, hogy 1915. június havától egész 1916. dec. 1-ig, tehát 19 hónap alatt 6—700 munkással, valamint 3100 otthoni munkással és azokkal a segédeszközökkel, amelyek a kincstári műhelynek rendelkezésére állnak, mindössze potom 1.685.880 m. posztót dolgozott fel. Garantáljuk, hogy egy hasonló erősségű üzem, hozzáértő szakemberek vezetésével, ezt az anyagot sokkal megfelelőbb kivitelben 8 hónap alatt leszállítja.

2. A nagyszerűen hangzó 43 kilométer hosszúságú posztómennyiség megtakarításához csak akkor lehetne elismerő szavunk, ha biztosan tudnók, hogy az átvett szövetanyag az előírt 136 m. szélességnek felel meg. Még ez esetben is 3,7% megtakarítást a normális számítás alapján — minden bántó szándék nélkül — kétségbe vonjuk. Teljes biztonsággal csak úgy fogadhatnók el ezt a megtakarítási százalékot, ha a magas kormányalkalmat nyújtana, hogy egy szakemberekből álló kisebb bizottság 100 vagy 1000 garnitúra kiszabásánál személyes tapasztalati meggyőződést szerezhessen az állított megtakarítási arány helyességéről. Ezzel nagyon lekötelezné a szabóiparosságot, mert esetleg a kisiparosság által használnál még jobb takarékosági rendszerrel tanulhatnánk. Ámbár így is állíthatjuk — és a kamara útján erről Nagyméltóságod is hiteles értesülést szerezhetsz, — hogy az egyes szabóiparos műhelyekben a szak-

emberek gyakorlott keze szintén igen tekintélyes megtakarítást ért el, amelynek nagyságát azonban, mivel az erre vonatkozó adatok egységesen összegyűjtve nincsenek, százalékban — sajnos — nem mutathatjuk ki. Itt jegyezzük meg, hogy az 500 mm-áza posztóhulladék beszállításának gazdasági értéke szakemberek előtt egészen illuzorius. És pedig kétes értékű első sorban azért, mert a hulladék súlya a posztó vastagságától függ, másodsorban és főleg ezért, mert minél több a hulladék, annál több a bevágás és ezzel a pocskolódás a posztóban. Ilyen magyarázat mellett állításunk igazságát a laikus is beláthatja.

3. Nem értjük, mi kérkedni való van abban, hogy a műhely berendezések költségei, az elért megtakarításból fedeztetek. Legalább mi nem tudunk elképzelni olyan vállalkozót, aki megtakarítás nélkül, magyarázatra szólva a maga kárára dolgozott volna. Hogy az elért megtakarítást hadikölcsönbe, karlsbádi kurába, vagy műhelyberendezésbe fektette a vállalkozó, a munkás ipari érdek szempontjából egészen mellékes. A megtakarítás figyeltetésének csak úgy volna szociális értéke, ha az elért felesleg arányosan a munkások között, munkabérvajítás, drágasági pótlék vagy bármi más címen, de tényleg kiosztódott volna.

4. Engedjen meg Nagyméltóságod, most jön a kincstári műhely felállításának szociális értékének a cifrája. A kereseti viszonyok. Ceruzával kezünkben számíttunk, épen a válaszirát által kimutatott, tehát dogmaként csalhatalannak tekintendő adatok alapján. Szerintünk az 1.685.880 m. posztóanyagból maximum 700.000 garnitúra (zubzony, nadrág) szabható ki. Garnitúránként 2,85 kor. miniszterileg előírt munkabért számítva (nem tekintve, hogy a műhelyi munkabér jelentékenyen kevesebb) körülbelül 2 millió koronát tesz ki a fenti posztómennyiség feldolgozásának munkabér értéke. Ez az összeg megoszlik 6—700 műhelyi munkás

és 3100 otthoni munkás között. Egy munkásra esik így 527 korona. Ez a horribilis összeg 19 hónapi keresete egy, a kincstári műhely részére dolgozó munkásnak. Ebből a fejedelmi keresetből kellett megélni nemcsak a munkásnak, hanem az öszmunkásokhoz tartozó 11.700-on felüli gyerekeknek a háborus időknek elképzelhetetlen drágasággal sújtott éveiben. Gazdasági viszonyaink jóhírűve érdekében azt kell állítanunk, hogy az adatok beállítására körül valami tévedés forog fenn. Mert, ha csakugyan mindössze ennyi volna egy kincstári műhely-munkás keresete, akkor a kincstár az éhbér fizetés rekordjában fúlszárnyalná a leghírhedtebb rabszolga tartó, uzsorás munkaadót is. Hisszük, állítjuk, hogy itt is, mint a válaszirát legtöbb adatában valami súlyos csuszamlás történt.

5. Közbevetőleg egy szerény, kíváncsi, de indokolt, kérdésünk is volna. A rokkant-műhely munkásainak kimutatásában mindenféle elem szerepel, csak éppen a rokkantak vannak fűntetően távol. Miért hiányoznak a kincstári műhelyt akkor rokkant műhelynek. Talán azért, mert így szebben mutatnak, mint teszem fel az egyszeri csizmadia mester Nagy Sámuel uram cég tábláján „a csizmadia és kéjgáz.” Győtör, emészt a vágy megfudni, hogy voltaképp hány rokkant is dolgozik a rokkantok kincstári műhelyében s mégis az egyébként oly bőbeszédű válaszirát erre vonatkozólag a legsötétebb kétségben hagy.

Ellenben a válaszirát további során megállapítást nyer, hogy a műhely:

1. nem vont el a hazai kisipartól olyan megrendelést amelyhez az különben jutott volna,
2. hogy a foglalkoztatás tekintetében a szabókisiparosságnak való munkákat azoknak adta, illetőleg amennyire csak lehetett, tekintettel volt a kisiparosokra,
3. hogy amennyiben kisiparosok foglalkoztathatók nem voltak, a megrendelések lebonyolításánál azoknak közreműködését vette igénybe, akik arra a legnagyobb mértékben reászorultak és akiknek foglalkoztatása háboru idejében egyenlő rangú állami feladat, mint a kisiparosoké.

4. a munkabérek és a munkafeltételek kialakítására a legkedvezőbb befolyást gyakorolja.

Ezzel szemben határozottan állítjuk:

1. Minden centiméter posztó, amit a kincstári műhely feldolgozott a kisiparosság munkás keze alól vonódott el. Mikor végre a sok illetéktelen vállalkozás után beállt volna a kisiparosságra nézve aranyos idő, hogy a kormánytól rendelést és megfelelő munkaanyagot kaphatót volna, akkor egyszerre a hadszállítást ezt a részét a kincstári műhely kizárólag a maga részére foglalta le.

2. E pontban maguk a sorok cáfolják egymást. Először a szabókisiparosságnak való munkát habozás nélkül a szabókisiparosságnak adta, később — egy sorral lejjebb — már csak lehetőség szerint volt tekintettel a kisiparosokra. Ennek a lehetőségnek megmérésére pedig nincsen elég piciny mérték mértékrendszerünkben.

3. Itt eltűnődünk, hogy miért is nem voltak foglalkoztathatók a kisiparosok és miért estek kezügybe a háboru folytán a munkára — nem szakember — rászorultak, akiknek foglalkoztatása egyenlő rangú állami feladat, mint a kisiparosoké.

4. A munkabérek alakulására gyakorolt kedvező befolyását fentebb már bemutattuk, sajnos, hogy nem a legkedvezőbbben, ami igazán nem a mi jóakarunkon múlt.

A válaszirát további eszmemenetének boncolgatásába nem megyünk bele. Ide vonatkozólag teljes egészében magunkévá tesszük a budapesti ker. és iparkamara gondosan megszerkesztett és kellően indokolt felterjesztését.

Még csak azt akarjuk megállapítani, hogy miniszteri válaszirát sajnálatosan diszcreditálja a magyar szabókisiparosságot. Vagy kell-e megalázóbb feltételezés, mint az, hogy a magyar szabókisiparos egyrészt nem ért a kiszabás mesterségéhez, másfelől képtelen a kellék és bélésszerű beszerzésére.

Különösen bántó ez az állítás most, mikor már az önálló hadszállításra való

rátermettségének bizonyítékát adta azzal, hogy a kormány által részére az egész háboru alatt kiadott kb. 700.000 garnitúrát valamint kb. 130.000 köpeny szabási munkáját maga végezte s a kellékárut is saját rezsijében vásárolta be. Nemcsak bántó, de neveltséges is ez a lekicsinylésünk a jelen szituációban, mikor a szabási jártasságot a szabóiparosság gyakorlatilag elsajátította és a kelléket is könnyebben szerezheti meg, mint eddig, mert azt most nem kell különféle cégektől kereskedelmi leleménnyel összeszedni, hanem azt a 2 sz. katonai ruhafár a rendelkezésére bocsátja. A megtakarítás kérdésében is méltatlanul ér a magas gáncs, mert itt Nagyméltóságod a kamara útján statisztikailag győződhetik meg, hogy kevés kivétellel minden kisipari csoport több garnitúrát szállított be, mint a meghatározott mennyiség, úgy szintén a posztóhulladékkal is hűen sáfárkodott a katonai ruharaktár részére.

Végül bocsásson meg Nagyméltóságod, de az Eötvös-téri műhelyt, mi most se tudjuk másnak, mint kincstári üzemnek tekinteni, amennyiben a vezetés most is a kereskedelmi kormány kezében összpontosul. Ösmerjük a születését és összes szineváltozásait. Távolról és lélekben ott voltunk összes keresztelőin, átbermálásain. Tudjuk, hogy a Sommer és Klinger cégből hogy lett Honvéd központi ruhafár, ebből Rokkantügyi Hivatal, hogy rövid pályafutás után Hadigondozó Hivattal alakuljon át. A sok hangzatos név se tudta és nem tudja jövőben sem előlünk elfakarni a mögötte rejlő állami mindenható kezét.

Kegyelmes Urunk!

Elismerjük, hogy a keserűség váltotta ki belőlünk a válaszirát adataira tett epésebb, de szinigaz megjegyzéseinket. Ez a keserűség annál indokoltabb, mert a kincstári műhelynek már szük kezd lenni a hadi munkák Macedoniája s a közszállítások után is sóvárgón nyújtja ki kezét. A vasút, posta, pénzügyőrség s más

közszállítás tárgyát képező egyenruházat kinek adása az állam jóakaratótól függ. Eddig ezt a jóakaratót a kisiparosság élvezte, de félő, hogy már a közel jövőben a kincstárnak is kedvesebb lesz a saját műhelye, mint a távolabb álló kisiparos érdek. Sőt ujabban, már a közfiszttviselők ruhaszükségletének szállítását is monopolizálni akarja. Pedig, ha bekövetkezik már is megáshatjuk a magyar szabóipar sirját, mert az is rövidesen a régi hires szürszabó iparunk sorsára jut egyszerűen kipusztul.

Egyedüli bizulmunk, minden reménységünk az ujonan érkező, friss, egészségesen szociális szellemben lehet, melynek Nagyméltóságod olyan kipróbált reprezentánsa. Rendületlenül hisszük, hogy a régi, avult rendszerrel együtt bukott meg a magyar ipart semmibe vevő végzetes politika s az új idők, új embereinek kezében szabad levegőhöz, az őt megillető verseny képességhez jut az elnyomatás idejében is oly szépen, sokat ígérőn fejlődött magyar industria.

Őszinte bizalommal tárjuk fel, mi szabóiparosok legégetőbb sérelmeinket, s mély tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat, hogy szakítva a régi kisiparellenes politikával, a szabóipart a végpusztulástól megmentendő:

Kegyesskedjék az Eötvös-téri műhelyt, mint olyant amely a mai szervezetében a magyar szabóiparra nézve jugosulatlan, sőt halálosan veszélyes versenytárs megszűntetni, vagy pedig gyökeresen egész szervezetét átreformálni. Célra vezetőnek tartanók, ha a műhely vezetése valamelyik életképesnek bizonyult szabóintézményre bízhatnék, amely nemcsak a kisipari érdekeket, hanem az állam karitatív és szociális feladatait is szem előtt tartaná s e szempontból minden tekintetben a magas kormány intenciói szerint járna el. Így meglenne védve a jogos ipari érdek s egyúttal fellenne karolva az eléggé nem hangsúlyozhatóan fontos rokkant-, hadi özvegy- és árva-ügy.

Erősen bizunk felvilágosító soraink után Nagyméltóságodnak a fent jelölt irányban förténő jóindulatu intézkedésében, hisz a válasziraf is elismeri, hogy úgy az ipari csoportoknak, mint a háboru

által hadi munkára szorítottaknak támogatása egyformán elsőrangu állami feladat.

Budapest, 1917. június hó.

A legalázatosabb tisztelettel

Ullmann Jákó.

Az új hadikonfekció bérszabály.

Rövid időn belül már harmadszor állapította meg a volt kormány a hadikonfekció munkabérekét és ezen munkák egyéb feltételeit. Legutóbbi ez év május 31-én megjelent 36.042/1917 sz. visszaható erővel bíró magas rendelete a munkabérek emelésében és a cérna mennyiség megállapításában tér el az előzőktől, ellenben magán hordja azoknak minden hiányát, tévedését.

A volt kormány e rendelet kiadásánál ismételtén nagyobb súlyt helyezett a bürokráfikus szakbölcsességre, mint a valóságos, hivatott szakkörök véleményére. Ugy mint eddig, nem érdeklődött az ipari testületek, sem pedig a munkás szakegyesületek véleménye, felfogása iránt, pedig úgy anyagi, mint szociális szempontból e források útján alaposabb és megfelelőbb támpontokat nyerhetett volna egy minden igényt méltányosan kielégítő rendelet kibocsátásához. Minden kisebb törvény alkotást az unalomig sok anketozás szokott megelőzni a miniszteriumokban, csak mikor az iparosok és az ipari munkások létéről, boldogulásáról van szó, zárkoznak el a hivatalos körök meghallgatni az érdekképviselések véleményét, kívánságait. Ez pedig rossz és szerencsétlen politika, amely végeredményében olyan sajnálatos tévedésekben leledző rendeleteket eredményez, mint a hadikonfekció munkabérekről szóló fenti számú rendelet. Kincstárra, iparosra, munkásra egyaránt káros és csalódással járó e rendelkezéseknek befartása, amint azt adatszerűen bizonyítani is bátorokdunk.

A szakismeret teljes hiányára mutat a rendeletnek az az intézkedése, amely egy köpeny kiszabásáért 30 fillért állapít meg, holott már eddig a vállalkozó iparosok ezért a munkáért 40, sőt 50 fillért fizettek. Továbbá míg a gépészeknek a gép munkáért 1 K. 15 fillért, a kézimunkáért 75 fillért rendel fizetni, addig a vasalónak, akinek a munkája annyira terhes, hogy nő nem végezheti, csak férfi munkás, mindössze 12 fillért, pedig tudott dolog, hogy minden kisiparos a vasalásért eddig is 22 sőt 25 fillért fizetett. Menjünk tovább. A zubbonynál a gépésznek 1 K. a nadrágnál 80 fillért állapít meg, míg itt is a munka terhesebb részét végző vasalónak csak 6—6 fillért, holott ezért minden otthonmunkás eddig is 10—12 fillért fizetett. A fogoly zubbony és nadrág munkabér árainak megszabása egészen neveltséges és egyik munkásnak óriási előnyt nyújt a másik felett. Például egy nőmunkás egy fogoly-zubbony készítőnél 30 f. (és nem mint jelenleg megvan állapítva 42 filléres munkabérenél keresett egy nap 8 kor-át, míg ellenben egy fogoly-nadrágot készítő nő 55 fill. es (és nem úgy mint jelenleg megvan állapítva 48 filléres) munkabérenél keresett egészben 4 kor. 80 fill. t. Ebből az a ferde helyzet áll elő, hogy mindenki a zubbonykészítésre vállalkozik, míg a nadrágokat az eredeti 55 fillér munkabér fizetése mellett sem tudjuk elkészíttetni, annál kevésbé az előirt 48 fill. mellett.

A rendelet legfurcsább módon bánik el az otthondolgozó kisiparosokkal, akik a műhelyfenntartás költségeivel is meg-

vannak terhelve. Például egy köpeny elkészítéséért a kormány rendelete 2 kor. 44 fill. (ezideig 3 korona 50 fillért kapnak.) munkabért állapít meg, ebből a munkásnak fizetendő munkabér 2 kor. 12 fill. a kisiparosnak marad köpenyenként 32 fill. üzemköltség. A zubbonynál 1 kor. 88 fillér, a munkásnak fizetendő 1 kor. 63 fillér, marad fenn 25 fillér. A nadrágnál 1.53 bérből, a munkásnak fizetendő 1 K 33, marad 20 fill. Ezen 32, 25 illetve 20 fill. üzemköltségből tartozik a kisiparos műhelyt fenntartani, kocsin a kiszabott munkát a műhelybe, a kész munkát a műhelyből visszaszállítani. Tartozik világítást, fűtést és a vasaláshoz szükséges drága faszenet beszerezni és a munkásbefelegélyező pénztárnak járó félilletéket, valamint a fejadót munkásai után fizetni. Nincs olyan boszorkányos ügyességű matematikus, aki ebből ez üzemköltségből a felsorolt kiadásokat fedezni tudja.

A rendeletnek a cértamennyiség megállapítására vonatkozó rendelkezése egy gazdasági absurdum, Fából vaskarika. A cértát már a háboru előtt is természetben adták ki a nagyműhelyek munkásaiknak és ott ez a maga rendjén volt és lehet ma is. Ellenben a hadimunkáknál, hol a szociális intenció az, hogy a kisebb műhelyek részére kisebb mennyiségben adassanak ki a munkák, a kellő cértamennyiséget természetben kiadni lehetetlen. A törtszámnak megfelelő cértahosszat legombolyítani nemcsak az időpazarlás, de a cérta hasznavehetetlenné tétele miatt sem lehet s így vagy többet, vagy kevesebbet kell adnunk. Arra sem lehet számítani, hogy ha százakra emelkedik a munka darabszáma kiegyenlítjük helyessé a cérta arányt, mert igen sok munkás 20 vagy 30 darab beszállítás után egyideig, vagy örökre beszünteti a munkát. Vagyis, ott, ahol a nagyvállalkozók a munkát nagy műhelytulajdonosokkal bonyolítatják le, százával, sőt ezrével adják ki a munkát, a cért-

nának természetben való kiadása előnyös lehet. Viszont szövetkezeteknél és testületeknél, ahol a kötelező egységes munkamegosztás alapján mindenkinek kell munkarészt juttatni, amint az alábbi táblázat mutatja fizikai lehetetlenség, mert ha a kormányrendelet előírását beakarják tartani, akkor csakis 100 darabonként adhatják ki a munkát, amiáltal a hadbavonultak családtagjai, ugyszintén a kisebb műhelyek a munkától elesnek. Alig hisszük, hogy ez célja volna a kereskedelmi kormánynak. A rendelet szerint kiadandó cértamennyiségről a kisebb munkamennyiségeknél a következő táblázatot állítottuk össze:

Zubbonyokhoz:

20 db zubbonyhoz kell gépcértát	3 1/2	915 m-es,	kéztértát	1 2/1	450 m-es
25 „ „ „ „	4 37/10	„ „	„	1 1/2	„ „
50 „ „ „ „	8 3/4	„ „	„	3	„ „
75 „ „ „ „	13 1/2	„ „	„	4 1/2	„ „
80 „ „ „ „	14 1/5	„ „	„	4 8/10	„ „
100 „ „ „ „	17 1/2	„ „	„	6	„ „

Nadrágokhoz:

20 db. nadrághoz gépcértát	2 8/10	915 m.-es,	kéztértát	1	450 m.-es
25 „ „ „ „	3 1/2	„ „	„	1 1/4	„ „
50 „ „ „ „	7	„ „	„	2 1/2	„ „
75 „ „ „ „	10 1/2	„ „	„	3 3/4	„ „
80 „ „ „ „	11 2/10	„ „	„	4	„ „
100 „ „ „ „	14	„ „	„	5	„ „

Ez a táblázat minden logikai fejtegetésnél világosabban és egyszerűbben megmagyarázza, hogy miért lehetetlen kisebb munkamennyiség kiadásánál a cértát természetben kiszolgáltatni.

Különben is nagy hibája a cértarendeletnek, hogy a tényleges szükségletnél jóval nagyobb mennyiséget ír elő, ami felesleges cértapocsékolásra vezet.

Szerintünk sokkal célravezetőbb volna egyes munkadarabok munkabérárához hozzáadni a normális cértamennyiség árát is, aminek fejében az otthoni munkás a vállalkozó útján maga szerezne a napi áron szükségeltető cértát. Bizonyára gazdaságosabban bána azzal, ha saját pénze ára s feleslegessé válna természetbeni cértaadás bonyolult adminisztrációja.

Reméljük, hogy az új kereskedelmi kormány befogja látni hogy sűrű, ötletszerű rendeletekkel az egyenruha konfekciót ideig-óráig ugyan szabályozni lehet, de magát a munkát elkészíteni annál kevésbé. A visszaható erővel bíró, áremelő rendeletek felborítanak, leheteflenné tesznek minden becsületes kalkulációt. A vállalkozó előtt ezek után két út áll; vagy jóelőre óvatosan bele kalkulálja az esetlegesen bekövetkezendő rendeleti munkabéremelést, — ami ellenkezik a fiszteséges kereskedői szellemmel, — vagy pedig visszavonul feljesen a vállalkozástól, ami együtt jár az ipar és iparos főnkremené-

sével. Ennek a visszás, antiszociális helyzetnek elkerülhetése céljából mély fisztelettel kérjük az új ker. kormányt, kegyeskedjék intézkedni, hogy jövőre a szabóiparba vágó rendeletek kiadása előtt az abba foglaltakra a Budapesti Férfiszabóipartestület, mint legilletékesebb szakfényező véleménye meghallgatást nyerjen.

Igy lesz lehetővé, hogy a kormányrendelet elérje, azt amire céloz, az ipari viszonyok egészséges konszolidálását és a kincstár károsodása nélkül az iparos és ipari munkás fiszteséges keresetét, boldogulását.

nn— ó.—

Az Iparegyesület közgyűlése.

Az Országos Iparegyesület június 17-én tartotta meg évi közgyűlését, mely egy csendes, de jelentős és bensőséges jubileum: az egyesület 75 éves fennállásának ünneplésére volt hivatott. Méltón ünnepeketjük, mi iparosok, az Orsz. Iparegyesületet, ezt a kiváló, hivatott érdekképviselőtünket, amely tetterős, fiatal igazgatójának, dr. Soltész Adolfnak vezetése alatt igyekszik friss szellemet önteni a magyar ipari életbe. Az ünnepi hangulatot azonban váratlanul megzavarta egy kellemetlen incidens. Az előterjesztett évi jelentés kapcsán felszólalt ugyanis Alpár Ignác és miközben a magyar ipar fejlődését vázolta, jónak látta, hogy egy kis rohanást intézzen a munkásság és iparosság politikai vezetői ellen. Azt mondotta, hogy „öntudatos munkást, iparost nem vezethetik politikai kóklerek“. Bővebb felvilágosítással nem szolgált Alpár Ignác és nem mondotta meg, hogy kikre értette ezt a kóklerséget. Pedig ha már eddig elment, ezt is meg kellett volna tennie. A válasz azért így is megérkezett erre a kirohanásra, Ullmann Jákó tiltakozott az ellen, hogy a munkásság vezetőiről ilyen hangon és ilyen kifejezésekkel beszéljenek. Semmi közünk sincs Alpár ur egyéni véleményéhez — írja a többi lapok közt a „Világ“ is — és nem is szólnánk róla, ha nem az Ipartestületben hangzott volna el. Így azonban érelyesen tiltakozni kell az ilyenfajta megnyilatkozások ellen és pedig elsősorban magának az egyesületnek kellett volna azonnal tiltakozni, amely a magyar munkásság vezéreiről ezt a hangot nem törheti meg kebelében.

Thék Endre elnöki megnyitójában üdvözölte az új kormányt. Az az ifju gárda, — mondotta, — amely most átvette az ország vezetését, bizonyára teljes tudatában van feladata fontosságának. Reméli, hogy az ipari érdekeltségek ügyeit pártolól fogja felkarolni. Az évi jelentés kapcsán, — amely részletesen beszámolt az Iparegyesület múlt évi működéséről, — Alpár Ignác

röviden vázolja a magyar ipar fejlődését, majd Széchenyi István működéséről érvel, aki a magyar ipari élet alapjait megvetette és aki megmutatta az utat, amelyen haladni lehet és haladni kell. A munka nem politizál, a munka megköveteli, hogy megbecsüljék, értékét elismerjék és az öntudatos munkást, iparost nem is vezethetik politikai kóklerek. (Lajta Rezső: Nem a politikának kell vezetnie a munkást, hanem a munkásnak a politikát!)

A közgyűlés idejének nagyobbik részét a szabóiparosság képviselői foglalták le. Beszédeiket kivonatossan a fölszólalás sorrendjében közöljük:

Ullmann Jákó: Mielőtt az évi jelentéshez hozzászólanék, engedelmet kérek, ha Alpár igen t. tagtársunknak felszólalásával röviden foglalkozom. Nevezetesen örülök, hogy elmondta, hogy mi történt hetvenöt évvel ezelőtt Széchenyi alatt, azonban sir a lelkem ma, amikor azt látom, hogy Magyarország iparossága sokkal jobban lealacsonyított, a munka sokkal kevesebb figyelembe vétetett, mint annak idején, mikor még a munkának semmiféle dicsősége nem volt. Nem tudom, hogy Alpár tagtársunk kiket nevezett politikai kóklereknek, de ha a kóklerek alatt a munkások képviselőit értette, úgy ez ellen határozottan tiltakozom. Végtelenül örülök, hogy a miniszterelnök ur a munkások képviselőivel a kormány alakításra vonatkozólag tárgyalt, de szégyennek tartom, hogy az ország egyetlen ipari szervezetét nem találták méltónak arra, hogy vele a kormányalakítás szempontjából szóba álljanak. Éppen ebből a szempontból nyíltan ki mondom, hogy hive voltam már negyven évvel ezelőtt és hive leszek ameddig csak élek, az általános, egyenlő titkos és községenkénti választói jognak és biztos vagyok benne, hogy az új választójog alapján megválasztott képviselők lesznek azok kik a kereskedelem és iparellenes áramlatnak határt fognak szabni. Az Országos Iparegyesületnek nem szerencséje, hogy nem

politizált. Szerintem a legfőbb baja — nem az Országos Iparegyesületnek — hanem az ország iparoságának, hogy semmiféle politikai szervben egyesülve nincs és ezért a semminél is kevesebbnek tekintik. (Ugy van!)

Ezek után áttérek az évi jelentésre, amelyet teljes egészében elismeréssel fogadok, mert mutatja, hogy a vezetőség oly sokoldalú tevékenységet fejtett ki Magyarország kézműiparoságának javára, amelynél többet kívánni a háboru alatt kevesbedett munkaerővel nem is lehet. Azonban szabadjon rámutatni arra, hogy amidőn az Országos Iparegyesület a háboru folyamán minden tevékenységét arra irányította, hogy az ország iparoságát, közte a kézműves- és kisiparosságot, a háboru által sújtott anyagiakban előbbre vigye, sajnosan meg kell állapítanom és ezt nyíltan hozom kifejezésre, hogy Magyarország kereskedelmi kormánya ezt a hetvenöt év óta fennálló Országos Iparegyesületet nem vette annyiba, hogy legalább is az általa fölterjesztett dolgokat kis mértékben is honorálta volna.

A kereskedelemügyi kormány, amely most már — hála Istennek — csak volt, olyan módon diszkreditálta Magyarország kisipari társadalmát, hogy ha arról a t. urak — csak általánosságban beszélek — meggyőződni akarnak, méltóztassék a „Magyar Ipar“nak két hét előtt megjelent számában elolvasni az egyenruhakonfekció tárgyában a kamarának hozzá intézett emlékiratára adott válaszát. Ebből meg fog győződni minden magyarországi iparos arról, hogy a szabóipart oly módon sértette, amely semmi néven nevezendő módon még a kereskedelemügyi miniszter részéről sem engedhető meg egy oly hatalmas, öntudatos munkástáborral szemben, mint éppen Magyarország szabóiparosága.

Arra akarok rámutatni, hogy míg az Iparegyesület hivatalos lapjában, a „Magyar Ipar“-ban állandóan olvasom, többek közt Ullmann Adolf társelnök ur tollából is, hogy a kézműiparosságot meg kell menteni, hogy a háboruból visszatérő iparosságnak műhelyeket kell biztosítani, addig az itthon dolgozó és a háborut itthon megvívó iparosságot munkanélkülivé teszik. Magyarországon nemcsak kézműves iparellenes hanem valóságos kereskedelem- és iparellenes mozgalom és iparellenes akció van folyamatban. (Egy hang: Volt.) Erre nem adok! Először tessék az új kormánynak bebizonyítani, hogy mit tud, addig nem beszélek róla, hogy volt vagy van. Nem fogok többé a magam személyében ahhoz hozzájárulni, hogy minden minisztert, ha jön, kézcsókkal üdvözljük, ha megbukik, akkor köszönetet mondjunk neki. Először mutassa meg, mit tud. Nagyobb elismerésben, nagyobb támogatásban, mint az iparosság, senki a világon nem fogja őt részesíteni, azonban dolgozzék az érdekében. (Élénk helyeslés.) Még csak egy kifogásom van. Ez arra vonatkozik, hogy az ipari szövetkezetekre nézve azt méltóztatott felterjeszteni a minisztériumhoz, hogy a

mezőgazdasági és ipari hitelszövetkezetek között különbség nincs, hogy azok ne hasítsanak ki az Országos Központi Hitelszövetkezet kebeléből. Tisztelettel kérem az igen t. igazgatóságot, méltóztassék tudomásul venni, hogy amennyiben az ipari szövetkezeteknek ki kell jönniök az Országos Központi Hitelszövetkezetből, hozzuk ki onnan az ipari hitelszövetkezeteket is, illetőleg az országos központból, amely kizárólag mezőgazdasági szerv lesz ezáltal is, még a csiráját is irtsuk ki annak, hogy abban semmiféle ipari intézmény akár szakszövetkezet, akár hitelszövetkezet ne maradjon. Ezt kívántam előterjeszteni. Egyebekben pedig a jelentést elfogadom. (Élénk helyeslés.)

Spitz Lajos: Mielőtt az évi jelentéssel foglalkoznám, előre ki kell hogy jelentsem, hogy a legnagyobb elismeréssel és bizalommal viseltetem a vezetőségnek a háborus években kifejtett működésével szemben. Hogy az évi jelentésben foglaltak mégsem karolják fel mindazokat a dolgokat és nem látok benne javaslatot azokra a sérelmekre, amelyek Magyarország iparoságának közgazdasági életét éveken keresztül oly súlyosan érintik, ennek okát nem a vezetőség hibájában keresem, hanem abban a hibában, amely mint átoksúly nehezedett Magyarország kézműiparoságára, hogy soha még nem volt oly kormány, amely szíven viselte volna az iparostársadalom érdekét. Az Országos Iparegyesület vezetősége sorozatos fölterjesztésekkel fordult a kormányhoz és a kormány minden egyes alkalommal vagy a legridegebb álláspontra helyezkedett, vagy pedig elzárkózott előle és ígéretekben merültek ki mindazok a ténykedései, amelyekből az iparosság gazdasági életének előbbrevitelét várt volna.

Most, amidőn itt elhangzottak olyan szavak, amelyek az iparosságot a munkára és speciel csak a munkára, nem a politikával kapcsolatos politikai gazdasági szervezkedésre buzdítják, én magamban arra gondoltam, hogy mi 75 esztendő óta csak dolgoztunk, míg mások politizáltak helyettünk és a mi munkánknak igazán nem volt egyéb eredménye mint a keserves véres verejtékkel megkeresett száraz kenyér, azok az egyesületek, azok az intézmények, azok a gazdasági frakciók pedig, amelyek gazdasági törekvéseikbe bekapcsolták a politikai érvényesülésnek kérdését is, azok minden vonalon előtérben voltak és mindenütt megelőzték az ipari társadalomnak érvényesülését. (Ugy van! Ugy van!) Míg az iparosságnak politikai érvényesülése, politikai tekintélye nincs szoros kapcsolatban gazdasági érdekeivel, mindaddig sohasem lesz az Országos Iparegyesület vezetőségének a szükséges erkölcsi tekintélye a kormánnyal szemben, hanem csak akkor, ha mi magunk fogjuk politikai érdekeinket a parlamentben képviselni. Most a közel jövő nagy átalakulásánál ennek a közel jövőnek nagy harcaiban ott kell állani Magyarország iparoságának felvértezve a politikai érvényesülésnek minden fegyverével és meg

kell hogy védelmezze mindazt az érdeket, amely az ő a családjá és az ország érdeke, hogy érvényesüljön a magyar ipar.

Látjuk és láttuk a mult kormányánál és sajnálattal — én már előre látom, bár ne ugy lenne — látni fogjuk majd a mostani kormányánál is, hogy a magyar iparosság mindig csak mostoha gyermeke volt a kormányának. Amíg a mezőgazdaság érdekét minden vonalon előre vitték, amíg a szociális intézményekkel elhallgattatták a lázongó munkásokat, addig egyetlenegy kormány sem törődött a nyomorgó és az igazán proletár sorsban levő kézműiparosság érdekeivel. Látjuk, hogy míg a mezőgazdasági szövetkezetek érdekében az egész kormány, az összes tényezők összefognak és minden vonalon előbbre viszik a mezőgazdák érdekeit, addig az ipari szövetkezetek napról-napra senyvednek, pusztulnak és nincs aki segítő kezet nyújtson nekik.

Mindaddig, amíg Magyarország kereskedelmi miniszteri székében nem fog olyan férfi ülni, akinek szociális érzéke fel fogja ismerni azt a nagy nemzetfenntartó tényező erőt, amely a magyar iparosságban rejlik, aki fel fogja karolni ennek a társadalmi osztálynak érdekeit, vagy akit meg fogunk tudni félemlíteni politikai erőnkkel, addig hiába fogja kiadni az Országos Iparegyesület évi jelentését, mert ebben az évi jelentésben óhajok vannak lefektetve, ebben az évi jelentésben sirámok hangzanak el, de nincsenek benne a megvalósításra váró, az óhajtott, az iparosérdekeknek megfelelő kormányhatósági intézkedések. Amikor tudomásul veszem az Országos Iparegyesület vezetőségének évi jelentését és a legnagyobb elismeréssel adózom működése iránt, akkor le kell, hogy szögezzem itt azt, hogy az elmúlt kormányának büne volt az, hogy ebben az évi jelentésben nem volt benne az, amit a magyar iparosság óhajt. De ezzel még nem jelentem ki azt, hogy bizalommal viseltetem az új kormány iránt. Várom, figyelem, hogy meg fogja-e tenni azt a kötelességét, amelyet méltányossági alapon jogosan elvárhat tőle a magyar iparosság. (Hosszantartó élénk éljenzés és taps.)

Bálint Menyhért: Teljesen osztozom az előttem felszólalók véleményében és magam is hálásan emlékezem meg, épp úgy mint a többiek, az Iparegyesület vezetőségének a háboruban kifejtett nagy munkásságáról. Az ipari szövetkezeteknél csak röviden kívánok rámutatni arra, amit már ugyan megemlítettek, hogy az iparosságnak sürgős érdeke, hogy az Országos Központi Hitelszövetkezet kebeléből az iparosság különválva, mint külön szövetkezetek egy központban tömörülhessenek. Az iparosság, maga az Országos Iparegyesület is akciót indított, hogy az ipari szövetkezetek egy ipari központban tömörülhessenek. A mult évben — ha jól emlékszem — küldöttség is ment úgy a miniszterelnökhöz, mint a kereskedelmi és pénzügyminiszterekhez ebben az ügyben és azt az ígéretet kapta hogy 1917. tavaszán az országgyűlés egybehi-

vásakor ezt a kérdést meg fogják oldani. Azonban nem tudom, vajjon az új alakulat ezt az ígéretet be fogja-e váltani, vagy sem. De a kérdés megoldása elodázhatatlan, mert ez óriási betegsége ma az iparosságnak és ha ez nem oldatik meg, akkor bele fog pusztulni, bele fog halni. Arra kérem tehát az Országos Iparegyesület igen t. vezetőségét, hogy az ipari szövetkezetek kérdésének megoldását és a megígért ipari központ létesítését szorgalmazza és ne engedje eltolni azért, mert egy új kormány jött.

Szabóiparosok! Agítálatok az országos szabóipari kongresszus érdekében.
Rendet kell teremtenünk a szabóiparban!

A faszén agyonszabályozása

A hadseregnek, ha faszénre volt szüksége, kapott. Gyáraknál ott, ahol nagyobb mennyiségre támasztottak igényt, mindig olcsóbb árral szolgált a faszenes. Kisiparosok, háztartások is megkapták azt a mennyiséget, amelyre szükségük volt. Az áru kiszolgáltatásának megtagadása, árban vagy áruban való spekulálás kezdve az erdei bükkfa-szenet termelőtől át a nagy kereskedőn egészen a kiskereskedőig sehol sem fordult elő. Jelentékenyebb áruhiány sem fordult elő, úgy hogy ez a szakma a háboru alatt sem szorult szanálásra.

Kellemetlen meglepetés volt tehát, amikor ilyen kedvező körülmények között rendelet láthatott napvilágot, mely. „A fa és faszén forgalmának szabályozása“ címén már a publikálásakor eltüntette azt a néhány faszén ajánlattevőt, akik bennünket közvetlenül előtte felkerestek. E rendelet újabb megnyilatkozása a napról-napra lármásabb kereskedelem-ellenes áramlatnak, s ami a közérdek szempontjából a legkárosabb, hiányzik belőle nemcsak a szaktudás, szakértelem, de maga a kereskedő is, mert e rendelet betartása esetén a termelő szállítani, a kereskedő eladni nem tud.

Vegyük csak a 11. §-ot, amely pedig hangsúlyozza, hogy nekünk a rendes üzem és forgalom lebonyolításának biztosítására jogunk van, viszont azt mondja, hogy egyes feleknek 20 mm-ig adhatunk faszenet, de ezen mennyiségek együtt csak 10 százalékát képezhetik a készletnek. Ez a megállapítás is bizonyítja, hogy szakértelem nélkül döntöttek a szakkérdésben. Ugyanis köztudomásu, hogy akkora készlet p. o. Budapesten sincs, hogy a fent említett arányban belőle gyáraink, iparosaink, fűszer és szén kiskereskedőink és általuk a háztartások rendes szükséglete fedezhetőre mód legyen. De ez a cikk önmagától szabályozva van, (lásd csomagolt faszén is) jobban már csak agyonszabályozni lehet vagy eltüntetni, mint teszem fel a köszönet. A faszén speciális viszonyaira egyáltalán nem volt tekin-

tettel a rendelet, mikor a tűzveszélyes faszenet raktáron kívánja tartatni, amíg a faértékesítő hivatal jónak látja felette rendelkezni.

A 3-ik § megszerkesztésében azt sem vették tudomásul, hogy a lehetetlenséggel határos pontos kimutatóst adni, felelősséggel lenni a faszén készletekről, mert a száraz faszénnek 6% a nedves, ennek pedig kiszámíthatatlan az apadása. (A porzás miatt is.)

Éppen ezért sürgősen hallgassák meg a faszén kereskedelem kívánságait, mely oda konkludál, hogy szakvéleményünk alapján a rendeletben a faszénre vonatkozó §-okat meg kell változtatni és pedig azonnal. Mert nem csak, hogy akadályozva leszünk a hadsereg részére dolgozó gyárak és más közüzemekkel szemben való szállításainkban, hanem áru nélkül kellene hagyunk a szabó, bádogos és más iparosokat, ugyszintén a háztartásokat is és kenyér nélkül jelentékeny számú alkalmazottainkat. Már pedig sem ez, sem pedig az, hogy a szállítási engedélyeknek körülményes megszerzése miatt megszűnjön vagy fönnakadjon a fának a termelő helyekre, a faszénnek a fővárosban való szállítása, érdeke senkinek sem lehet.

Sajnos eddig budapesti faszén-nagykereskedőket még informálás-szerzésre sem hívtak meg oda, ahol a faértékesítő hivatalt gondoljuk, ahol nekünk is lenni kellene. Ennek dacára a kereskedelmi és földmívelésügyi miniszteriumoknál beadott memorandumunkban részletesen kimutattuk a reánk nézve igen sérelmes és a valóságban végre nem hajtható rendelkezéseket. Már látunk is a szállítási igazolványok kiadásában némi enyhítést, továbbá a június 15-iki időpontnak július 1-re való kitolását.

E szakértelem nélkül kiadott faszénrendeletet az új kormányának sürgősen szanálni kell, mert a közérdeket őszintén szíven viselők közül senkinek nem lehet célja üres faszén raktárakat teremteni. Hisszük, hogy egy alapos, szakszerű rendelettel a faszén piacon a dolgok megjavulnak és lesz faszén.

Miklósi Ferdinánd Leo

a Weisz és Vidor szén-nagykereskedő cég főnöke

*

Ezen cikket a Budapesti férfiszabók Ipartestülete figyelmébe ajánljuk. Tudvalevő, hogy a faszénnek nagy fogyasztója a szabóipar, kevés azon szakmühelyek száma ahol gázzal melegítik a vasalót. A szabóságban nagy fennakadás állana be, ha a faszenet nem a szükséges mennyiségben kaphatnák a szabóiparosok.

A szabóipar révén megélhetést kell biztosítanunk szabóiparos társainknak.

Éljen az általános egyenlő titkos választói jog!

Ipartestületi közgyűlés.

A Budapesti Férfiszabók Ipartestülete XXI. évi rendes közgyűlését 1917. évi június hó 24-ik napján tartotta meg.

A közgyűlésen a felszólalók a legélesebb szavakban ostromozták, azt a méltatlan eljárást, amelyben Magyarország volt kereskedelmi kormánya, a háború óta a szabóiparosságot részesítette. Felháborodva utasították vissza a volt kereskedelmi kormányt, a kereskedelmi és Iparkamara felterjesztésére adott semmitmondó válaszát és nevetséges képzelődésnek minősítették Pum József főmérnöknek azon hivalkodását, hogy ő van hivatva Magyarország hadi asszonyait, hadi rokkantjait, a szabókisiparosságot, a szabómunkásokat a gyámság és a bérrabszolgaság alul felszabadítani. Egyben kifejezésre juttatták azon meggyőződésünket, hogy a szabóiparban való illetéktelen kontárkodás a szabókisiparosságnak óriási vérveszteséget okozott.

Részletes tudósításunk a következő:

Jelen vannak: Gara József iparhatósági biztos, Gyárfás Gyula ipartestületi elnök, id. Cserna Lajos diszelnök, Beckman Jakab alelnök és 105 ipartestületi tag.

Elnök az ülést megnyitván jelenti, hogy ezen közgyűlés eredetileg folyó hó 17. napjára hivatott össze, de közgyűlés a tagok csekély számára való tekintettel nem volt határozatképes. Napirend előtt jelenti továbbá, hogy a minisztereinktől és a kereskedelemügyi minisztertől a kineveztetésük alkalmából hozzájuk intézett üdvözlő táviratokra válasz érkezett. Végül elparentálja a folyó hó 23-án elhalt Pócza Péter előljárósági tagot.

A napirend első tárgya, az ipartestület előljáróságának 1916. évi működéséről szóló jelentése, mely a Szabó Hírlapban történt közzétételére való tekintettel nem olvastatott fel.

A jelentéshez hozzászólt:

G o r e c k y István: Beszédében rámutat arra a visszás helyzetre, hogy a kormány a szabóipari érdekeket sehol és soha figyelembe nem veszi, bár a szabóiparnak elég sok orvoslásra szoruló sérelme van. A hadimunkák körül vádolja a kormányt, mely nemcsak a katonai, hanem már a civil-munkák készítésével is foglalkozva, az utóbbiakat is lassanként kivonja a szabóiparosság érdekköréből. Helyteleníti, hogy a minisztereink munkaprogramjában a szabóiparosok helyzetének javítása érdekében nem tett kijelentést.

F i s c h e r Márton kifogásolja, hogy a jelentésben a hadimunka-konfekcióról nem történt említés, mire

S p i t z Lajos megjegyzi, hogy ennek a jelentésben nincs helye, mert a hadimunkát a testület kötelekében fennálló csoport végzi.

U l l m a n n Jákó kifejti, hogy a szabóiparosok egy évtized óta a helyett, hogy tömörültek volna:

egymás ellen dolgoztak, tehát a szétágazó érdekek jellemezték az ipartestület működését. Azonban a háboru eddigi tartama alatt, a szabóiparosok ellen — a kereskedelmi kormány által — elkövetett sérelmek le-
döntötték a válaszfalakat és a széthuzó szabóiparosokat egygyé forrasztották. Jelzi, hogy a csoport által vállalt munkából várható haszon, a harctérről majd hazatérő szaktársak segélyezésére fordítatik. Azután rátér az Országos Hadigondozó Hivatal Eötvös téri konfekcionáló telepének működésére, jellemezve a telepnek a szabóiparra nézve hátrányos működését. A műhely szerinte az általa követett retrográd módszerével félrevezeti a benne teljesen megbízó kereskedelemügyi kormányt. Véleménye szerint helytelen, hogy a szabóiparosok magukat megalázva, könyörögnek munkát, holott az ipartestület sokkal inkább tudná biztosítani a kisiparosok megélhetését. Csodálkozik, hogy a hadigondozó hivatal beleavatkozik a szabóiparba, holott más iparágakkal, ahol sokkal rosszabb viszonyok uralkodnak nem törődik. Arra kell törekedni, hogy ez az üzem mint létjogosulatlan, minél előbb megszüntetessék. Ajánlja, hogy országos szabókongresszus hívassék össze azzal a fő céllal, hogy a hadimunka az 50 százalékos kvóta arányában a szabóiparosoknak jusson.

Szutor Károly kifogásolja, hogy az ipartestület régi vezetősége a hadimunkák érdekében nem tett semmit, ezt a kijelentést Gerő Dávid visszautasítja és megokolja, hogy a régi vezetőségnek is az volt a célja, hogy az ipartestületi tagok részére munkát teremtsen, de kérése, könyörgése süket fülekre talált.

Schlesinger Sándor kijelenti, hogy Magyarország iparát nem úgy kell megmenteni, hogy felállítanak egy állami üzemet, hanem jobb iparpolitikát kell létesíteni, jobb árszabályzatot kell megállapítani és precizirozni kell, hogy mit kap a munkás és mit az otthondolgozó iparos. Arra kell törekedni, hogy a hadimunka munkabére felemeltessék.

Adler Lipót éles szavakkal itéli el azokat a szabóiparosokat, akik a Hadigondozó Hivaltól kértek munkát, szerinte ezek árulást követtek el szaktársaikkal szemben, mert elősegítették a Hadigondozó Hivatal telepének működését és ezzel a szabóipar tönkretételét.

Fischer Márton kijelenti, hogy kénytelenek vol-

tak onnan vállalni munkát, mert az ipartestülettől nem kaptak.

Ezen felszólalások után a közgyűlés a jelentést elfogadta. Elfogadta továbbá a számvizsgálóbizottság jelentését és az 1917. évi költségelőirányzat megállapítását.

Ezek után megválasztattak:

Elnökök: Buday Gyula.

Rendes előjárósági tagokul: Bátori János, Bálint Menyhért, Gräff János, Krausz József, Balog József, Fischer F. Lajos, Hanitz Márton, Spitz Imre, Spitz Lajos, Spitzer Fülöp, Ullmann Jákó, Almási Andor, Steiner Gábor, Lajta Rezső, Szabó Dániel, Hromy Endre.

Póttagokul: Eck Flóris, Prokopec János, Jakobi G. Lajos, Goldstein Zsigmond, Friedmann Kálmán, Bata Géza, Szathmáry Géza, Lovász György, Kovács István, Weiszberger Jenő, Katona János, Tereczky Vendel.

Számvizsgálókul: Lajta Henrik, Blum Béla, Noszlopi Henrik, Klein Ignác, Berkovics Dezső.

A napirend utolsó tárgyánál Ullmann Jákó a következő indítványt teszi:

„Utasítsa a közgyűlés az elnökséget, hogy a hadimunka-konfekcionálásnak a szabóiparosokra nézve előnyös rendezése tárgyában memorandumot dolgozzon ki és azt küldöttség útján nyújtsa át a kereskedelemügyi miniszteriumban és egyidejűleg küldje meg a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamarának, valamint az Országos Iparegyesületnek.

Hatalmazza fel az elnökséget, hogy egy országos szabókongresszust alkalmas időben hívjon össze és utasítsa az elnökséget, hogy a kongresszus tárgysorozatát 14 nappal előbb küldje el az öszszabóiparoságnak.“

Elnök kérdésére a közgyűlés a javaslatot egyhangulag magáévá teszi.

Elnök végül felkéri a tagokat, hogy minél nagyobb számban jelentkezzenek rövid időn belül megkezdendő újabb egyenruhakonfekcionálás végzésére, nehogy az ipartestület vezetőségét a jövőben bármilyen részről esetleg gáncs érje.

Több tárgy, illetve hozzászólás nem lévén, elnök a közgyűlést berekeszti.

WEISZ H. ÁRMIN

BUDAPEST, VIII. TELEKY-TÉR 9. SZ. Telefon József 10—02.

Fiók üzlet: VII. Károly-körút 9. (Ledermann ház). Telefon 166—86.

Budapest legnagyobb vásári- és raktáriszabó-kellékek áruháza. mindenféle, a szabó-szakmához szükséges kellék alsószálak, cérnák, selymek, gomb- és bélésárak nagy áruház.

SZEMLE.

Pócza Péter.

Aki talán sohasem pihent életében, végre örökre elpihent. A mindig lelkes, nyughatatlan, közügyekben agitáló Pócza Péter szeretett szaktársunk, már többé nem foglalkozik földi dolgokkal. Junius hó 23-án hosszas szenvedés után elsenderült. Halála nemcsak özvegyét és három gyermekét ejtette gyászba, hanem az egész szabótársadalmat, iparost és munkást egyaránt. Kora ifjúságától köztünk dolgozott, ép oly fáradhatatlan volt a műhelyben, mint a közügyek piacán. Lobogó lánggal égett lelkében a szociális eszmék győzelmében való hit s igazán tragikus, hogy most, mikor diadal felé közeledik az általa oly fanatikusan képviselt szociális ügy, a munka értékének elismerése, akkor kellett neki a harcok mezejéről az örök békeséghez elmennie. Mindenki ismerte, mindenki szerette. Önfeláldozó, közjóra irányuló készsége, önzetlen munkássága, tántoríthatlan elvhűsége elismerést és becsülést vívtak ki részére ellenfeleinek táborában is. Temetése 25-én volt, amelyen a „Budapesti Férfiszabók Ipartestülete“ az „Egyesült Szabóiparosok Köre“ és a „Magyarországi szabómunkások és munkásnők szakegylete“ testületileg vett részt és koszorút helyeztek az elhunyt ravatalára. A kisiparosok részéről Schlesinger Sándor és Szilágyi Antal, a szociáldemokrata párt és a munkások szervezete nevében Kitajka Lajos bucsuztatták el az elhunytat. Mélységes, igaz részvét kísérté sírjába a 48 évet élt derék férfiut, kinek neve kitörölhetetlen betűkkel íródott be a szabóipari mozgalmak, munkás és kisipari szervezkedések történetébe. Nyugodjék csendesen!

Az új kormány ipari programja.

Alkotmányos életünk visszaállítása óta egyetlen kormány sem vette át annyi várakozás közt az ország ügyeinek intézését, mint a mostani, amely a demokrácia jegyében született meg. Rettenetesen súlyos gazdasági bajainknak, visszás közállapotainknak szanálását várjuk a nemzet előlegezett bizalmát élvező új kormányférfiaktól, akik tisztában kell legyenek a rájuk váró szociális feladatok nagyságával s első sorban azal, hogy a munka a legértékesebb termelési tényező. A kormányelnök aránylag rövid, de értékes közéleti pályafutása alatt sok reményre biztató, ragyogó tanujelét adta, hogy teljesen tisztában van a század forrongó szociális eszméivel s azokkal sok tekintetben rokonszenvezik is. Ép azért sajnáljuk, hogy programbeszédében csak halvány körvonalait kaptuk követendő iparpolitikájának s tervbe vett szociális reformjainak. Hiszszük, hogy a sok összetornyosult kül- és belpolitikai teendő szoritotta gróf Eszterházy Móric őxellenciája beszédében szűkebb medrek közé az ipari érdekek

fontosságának hangoztatását. Akit „cérnagróf“nak szeret emlegetni az arisztokratikus malícia, mert nem tartotta nevéhez méltatlannak, magát egy szerintük olyan bagatell kérdésben exponálni, mint a cérnával való visszaélés, hisszük, hogy, amint sor kerülhet a gazdasági reformokra, első sorban is a szétszakadozó ipari érdekeket kötözi egy egészszé össze, nem a frázisok cérnaszálával, hanem a komoly tettek elszakíthatlan hajókötélével.

Veszélyben a konfekció nagyipar is.

A konfekció nagyiparosok érdekképviselői is foglalkoznak a hadikonfekcionálóipar szabályozásáról szóló kormányrendelettel s az a vélemény alakult ki, hogy ha e rendelet érvényben marad, úgy a konfekcionáló nagyipar kapuzárás előtt áll. Különösen kifogásolják a törvény visszaható erejét s azt szeretnék, ha a visszaható erő fenntartódik, úgy a régi kalkulációk felborításából eredő károkat a kormány viselje. Annál is inkább, mivel köztudomás szerint utóbbi időben a konfekció megbízásokat kb. 2% haszonra vállalták és az új rendelet intézkedései ebből kb. 1½%-ot elvesznek; különösen kifogásolják, hogy hasonló rendelet Ausztriában nincs, ami a magyar ipart az osztrákkal szemben teljesen versenyképtelenné fogja tenni. A cérnaszolgáltatás dolgában épen sérelmesnek tartja a rendeletet a nagyipar. Sérelmesnek azért, mert oly mennyiségek kiutalását írja elő, melyek nemcsak tekintélyes teherfölletet jelentenek a munkaadóra nézve, hanem mesze meghaladják a tényleges szükségletet. Ha már a nagyiparosok is így tiltakoznak a természetbeni cérnaadás ellen, mennyivel jogosabb a kismunkákat kiadó üzemek felszólalása, amelyek a cérna igazságos adagolását elvégezni képtelenek.

Szövetkezetben tömörült iparosok hadmentesítése.

Az Ipartestületek Országos Szövetsége a kereskedelemügyi miniszterhez intézett felterjesztésében előadta, hogy a ruházati és bőriparosok közül azok, akik a szövetkezetbe tömörülve, katonai bakancsok és egyenruhák készítésével foglalkoznak itthon, a katonai tényleges szolgálat alól föl vannak mentve, míg azon idősebb 43—45 éves szabó-, cipész-, és csizmadiamesterek, akik bármely oknál fogva nem léptek be ily alkalmas szövetkezetekbe, már hosszú idő óta teljesítenek tényleges katonai szolgálatot és most már szövetkezetekbe való belépés esetén sem mentetnek fel. A szövetség ez alapon a honvédelmi miniszternél az iránt való közbenjárást kért, hogy a hadseregnek szállító kisipari szövetkezetekhez csatlakozó 43—50 éves tényleges szolgálatot teljesítő iparosmesterek arra az időre, míg a szövetkezet szállításaiban résztvesznek, a tényleges katonai szolgálat alól, esetleg kicserélés mellett, fölmentessenek. Hajlandónak nyilatkozott a miniszter olyan 43—50 éves, önálló szakmabeli iparosok és ipari szakmunkások felmentése iránt közbenjárni, akik fegyveres

szolgálatra nem alkalmasak, és felmentésük katonai szempontból végrehajtható, tehát ha nem a harctéren vagy felmentés végrehajtása szempontjából ezzel azonos tekintet alá eső területen teljesítenek szolgálatot és ha visszabocsátásuk esetére ugyanazon szövetkezet fegyveres szolgálatra alkalmas, megfelelő számú fiatalabb munkást bocsát bevonultatás végett rendelkezésre.

A pamutrendelet kiegészítése.

A kereskedelemügyi miniszter a pamutrendelet kiegészítéseként elrendelte, hogy mindazok, akiknek pamutból készült festett vagy nyomott mindennemű férfiöltönyök és nadrágszövetek, 4-es számú fiu- és leánytrikók, 1-es számú kötött és kötszövött leánygyermeknadrágok vannak birtokukban, tartoznak ezeket a készleteket legkésőbb 1917. június 26-ig a Pamutközpontnak (Budapest, V., Arany János-utca 27.) megvételre följárni.

Az iparosok és a választójog.

Az önálló ipérosság nagyrésze nem helyezte súlyt eddig arra, hogy választói joga legyen. Sőt örült, ha kimaradt a választói névjegyzékből, mert legalább nem volt kortes zaklatásoknak kitéve s nem szerzett üzletnek ellenségeket a más pártállásúak körében. A statisztika szerint tíz évvel ezelőtt az önálló iparosoknak 64 százaléka nem tartozott a választók sorába. Nagyon szomorú adat ez, amely azonban megmagyarázza, hogy az ipari érdekeknek miért nem volt kellő szószólója ott, ahol gazdasági sorsunk felett határoznak. Most mikor biztató reménységünk nyílik, hogy mindenki szavazati joghoz jut, aki produktív munkát folytat, az iparos osztályra valóságos létkérdés, hogy az összes iparosoknak meglegyen a választójoga és azt az ipari érdekek kívánalma szerint gyakorolja. Ma még a szavazók között a mezőgazdák vannak többségben, itt az ideje, hogy az általános választójog az ipari és kereskedő választó elemek számát növelje. Ha így méltó számban és arányban lesz képviselve az ipar a törvényhozásban, akkor várhatjuk, hogy egységes szakértelemmel alkotott törvények fogják megérdemelt virágzáshoz juttatni, az eddig gondozó nélkül, mondhatni vadon fejlődött magyar ipart.

Előfizetési felhívás.

Válságos gazdasági viszonyaink között, dacára a papirhiánynak és a felszökött nyomdáraknak megjelentetjük a „Szabó Hírlap“-ot, hogy ezekben a kritikus időkben képviselje, védje a szabókisipari érdekeket.

Tisztelettel kérjük előfizetőinket, hogy most a félév lejártával a díjakat beküldeni s az esetleges hátralékokat kiegyenlíteni sziveskedjenek, hogy kötelezettségeinknek mi is eleget tehesünk.

A KIADÓHIVATAL.

Gombkirályhoz!

Legnagyobb gyári raktár mindennemű gombokban. : Nagyban és kicsinyben.

Laufer Arnold
Budapest, Laudon-u. 7.

Telefon
103-74.

Ekker, Pártos és Társa

Budapest, VI., Deák-tér 6. Anker palota

Telefon-szám 39-71. Telefon-szám 39-71.

**Katona, egyenruházati
és libéria-posztók
gyári raktára.**

BOHRER FEIVEL

BUDAPEST, DOB-UTCA 38

Szövetmaradékot és szövethulladékokat a legmagasabb árban vásárolok — Egy levelező-lap = hívása után házhoz jövök. =

KOVÁCSÉVICS MILENKO

Budapest, IV. Koronaherczeg-utca 3 és Városház-utca 6 (az udvarban).

TELEFON-SZÁM 118-03.

Mindennemű bélésárak és szabókellékek elismerten legdusabb gyári raktára.

Tisztelt vevőim jóakaró figyelmét felhívom azon körülményre, hogy helyiséget a beállott viszonyokkal lépést tartva bővítettem, cikkeimhez teljes szabó-berendezéseket és szabó-felszerelési árukat is hozzávettem. A rendelkezésemre álló elsőrendű bevásárlási források reám nézve lehetővé teszik, hogy

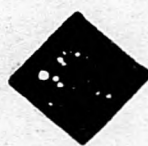
gáz- és koksztűtési szabókályhát, vasalókat, vasalópárnákat, klappni fát, hokkerlít, ujjafát, panklit, próbababát, különleges rendkívüli celszerű ruhatartókat és minden más szabó-felszerelési cikket a legnagyobb választékban t. vevőim kényelmére készíten tarthassak és az árak tekintetében a céget illetve általánosan ismert előnyöket nyujthassam.

BEAMT A. FIAI

PAMUTSZÖVET ÉS VÁSZONSZÖVŐDE
WIEN,

I. SCHOTTENRING No. 31.

TELEFON 18244

Ajánlja alant sorolt pamutszövet és vászonáru gyártmányait u. m. bélés-vásznat, béléscalikot, köpert, kemény-vásznat katonai egyenruhákhoz az előirásos minőségben, kordinelli, kanavász, elastique stb. Valamint a finomszabósághoz és konfekcióhoz szükséges árut.

Hadsereg részére közvetlen és közvetve állandóan szállítunk

TELEFON 18244

KRANZTHOR & ROTH

Tulajdonos LUDWIG KRANZTHOR

Minden fajta és egy-
színü gyapjuszöve-
tek-, bélésárúk és
szabókellékek gyári
raktára.

Mellénykülönlegességek.

A szabóiparosok
nagybani bevásárlási
forrása !

TELEFON
19376.

WIEN

TELEFON
19376.

I., KHOLMESSERGASSE No. 4.

KRAUSZ ADOLF POSZTÓÁRUHÁZA BUDAPEST Telefon 116-77.

az V., ERZSÉBET-TÉR 3. és JÓZSEF-TÉR 10. sz. alatt levő összes földszinti, emeleti és suttérain helyiségekben. Honi és külföldi gyapju szövetek és szabókellékek nagy raktára. Igen jutányos szabott árak. — Dus választéku mintagyűjtemény csakis szabóiparosoknak

HORECZKY JAKAB

VII., Dohány-utca 20.

Gyapjuszövetek, bélésárak és varrókellékek nagy választékban

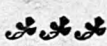

Maradékok legolcsóbb árban.

Alapított 1885. Alapított 1885.

A modern szabászatból

kellő és alapos oktatás a legrövidebb idő alatt csakis az 1885. év óta fennálló, aranyéremmel és díszoklevéllel kitüntetett

Első Nyilvános Szabásztanítási Intézetben

 nyerhető

Budapest, IV., Magyar-utca 28. II. em.
Bejárat Mehmed szultán-ut 21. alatt is.

* TANIDŐ NAPONTA 5 ÓRA. *

Tanórák: ünnep- és vasárnapokat kivéve reggel 9 órától 12 óráig; délután 2 órától 4 óráig tartanak, — vagy kívánatra este 7 órától 9 óráig. —

Rendes tanidő 14 nap. A fölfogáshoz képest a tanidő néhány napra redukálható, vagy a szükséghez mérten meghosszabbítható.

Minden tanítvány már az első 8 napon belül próbaszabás által meggyőződhetik tanulásának eredményéről. Az intézet műhelyében próbát csinálhat.

Tandíj: a modern férfi-ruhák szabásának tanítására, az összes rajzkellékekkel együtt 70 kor. Magyar ruhák, katonai- és papiegyenruhákkal együtt 100 korona.

Süketnémák, vagy akik a szabóságot nem tanulták, a tandíj kétszeresét fizetik.

Tandíj: a belépés napján előre fizetendő. — Bővebb értesítés levél útján is nyerhető.

 Megnyílt Budapest legolcsóbb

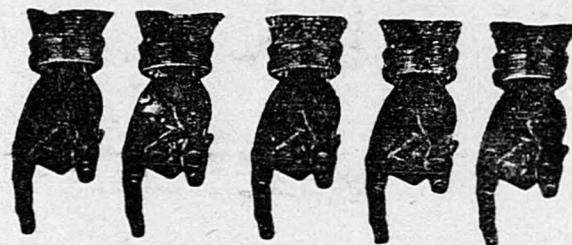
gomb- és varró-kellékek áruháza.

WEISZ H. ÁRMIN

Budapest, VII. Károly-körut 13. sz. az udvarban.

(Ledermann-udvar).

Telefon 166—86.

 Mindenféle gomb, csatt, kapocs és az összes varrókellékek gyári áron kaphatók

nagyban és kicsinyben.

Fióktelep: VIII., Teleky-tér 9. Telefon József 10-02

BLUM IGNÁC

BUDAPEST, V., ERZSÉBET-TÉR 5. SZ.

TELEFON 35—85.

BEL- ÉS KÜLFÖLDI GYAPJUSZÖVETEK GYÁRI RAKTÁRA.

Mintagyűjteményünket t. urai szabó uraknak készséggel küldünk.

TELEFON 13-36. ■ Saját házában.

Ledermann Mór

Budapest, Károly-körut 13.

Posztó és bélésáru

raktár nagyban és

■ kicsinyben. ■

